

Pietisten.

Namnet Pietist kommer af ett Latinsk ord, Pietas, gudaktighet.

N:o 1.

Januari 1866.

25 Arg.

Epistelen till de Romare.

Fjortonde Capitlet.

Innehåll: 1:o, att de i tron starke icke böra förakta de swaga, och desse åter ej döma de starke (v. 1—4); 2:o, att hwarje trogen gör, det han gör, för Herrens skull, inför hwilken wi alla skola göra räkenskap (5—12); 3:o, att dock ingen bör gifwa sin broder anstöt (13—21), ej heller göra något med twifvelaktighet (22, 23).

Detta Capitel är i synnerhet för wissa tider och förhållanden mellan Christna af stort värde, neml. då olika meningar i andliga ting uppstått, ja, olika lefnadsfätt, och då dessa meningar och lefnadsfätt anses så wiktiga, att de fängsla samweten och hota att sönderriswa endrågten Guds barn emellan. På sådana tider borde detta Capitel wäl betraktas. Men att många då icke wilja här taga lärdom, fastän de eljest tyckas i allt wörda Guds ord, kommer wanligen deraf, att de mena det här talas blott om så ringa och likgiltiga ting, jemförda med våra skiljaktighetsämnen, att Capitlet icke kan på dem tillämpas. De mena så: Här talas blott om att äta kött eller icke, att iakttaga judiska fastedagar eller icke; sådana saker äro ju fria och likgiltiga; så är det icke med de frågor som åtskilja oss i våra dagar. Då denna tanke ofta gör hela Capitlet onyttigt, just när det som mest behöfdes, måste wi först taga denna fråga i närmare pröfning.

Att de skiljaktigheter, Apostelen här anför (v. 2, 5), äro nu och för oss ringa och likgiltiga, är nog sannt, men så woro de icke på den tid, Apostelen skref här om. De woro då mycket wiktiga för alla dem, som wille afsta Guds ord. Det war Guds ord, som bekymrade samwetena, när de på olika sätt förstodo det. Att frågorna icke woro owtiga, borde man wäl kunna märka, då Apostelen säger, att de kunde "för mats skull förderfwa Guds werk" och "fränka samweten" (v. 20), "förbarga

och förswaga bröderna" (v. 21), ja, blifwa "fördomde" (v. 23). Frågan war derföre alldeles icke så ringa, som den ljuder för vårt öra; ty det war Gud sjelf, som med sina bud hade bundit Judarna wid olika mat och wid wisfa dagar. Nu har Gud ifrån tidens begynnelse nog allvarsamt lärt oss, att Hans befallningars wigt icke må bedömas efter gerningens storlet, utan wid den enda omständigheten, att Han talat ett ord derom. Då Gud i paradiset band menniskans dödsdom wid ätandet af ett wißt träds frukt, då war wäl gerningen liten, men budets wigt öfwermåttan stor. Nu hade samme Gud i den lewitiska lagen gifwit Israels folk föreskrifter om hwilka djurs kött deingo äta, och hwilka de icke skulle äta. Likaledes hade Han, utom sabbathen, äfwen påbudt åttskilliga högtider och fastedagar. Att sådana stadgar hade i Christus sitt mål, sin fullbordan och sitt slut, det förstodo icke alla genast. Apostlarna och de i tron starke wiste det och började wäl efterhand här om upplysa de swagare; men Gud hade dock aldrig med något bestämdt ord förklarad: Nu är det slut med den lewitiska lagen. Derföre woro de swagtrogne ännu bundna af des stadgar och tänkte: Detta är oss af Gud befaldt; ingenting är säkrare, än att hålla sig efter Guds bud. Wid Guds egna bud wilja wi hålla oss*). Och de, som på detta sätt "hade nit om lagen", woro dock troende Christna (Apg. 21: 20, 21). Se nu här huru mycket frågan gällde! För oss är hon mycket liten, men för dem, som alltifrån modersmjölken insupit den djupaste wördnad för hwarje bokstaf af Guds heliga lag, för dem war det ingen ringa sak, att nu begynna fritt bryta och förakta wisfa delar deraf. Hufwudfrågan war således icke om mat och dryck, utan om Guds buds hållande eller brytande. Detta torde wisa, att Capitlet handlar om så wigtiga frågor, att wi wäl må här taga lärdom om huru Christne äfwen nu böra förhålla sig, när olika meningar uppstå ibland dem, som å ömse sidor fråga blott efter

*) Månge torde ännu undra att icke Herren med uttryckliga ord aflyste den förältrade lagen. Derpå swaras: Först hade Christus werkligen sagt, att den tid skulle komma och war redan kommen, att man ej mer skulle wara bunden af de gamla stadgar, utan rätte tillbedjare skulle tillbedja Fadren i anda och sanning (Joh. 4: 21—24); för det andra wisar oss detta, hwilket stort uppdrag Han hade gifwit sina Apostlar, med de orden: "Lagen den heliga Anda. Det I binden på jorden, det skall wara bundet i himmelen; och det I lösen på jorden, det skall wara löst i himmelen." Det war Apostlarna, som skulle utförligare förklara Guds wilja. Christus sade: "Jag hafwer mycket säga eder, men I kunnen det icke nu bära." Det war först efter Christi fullbordade werk och den Helige Andes utgjutande, som hela sanningen skulle förklaras. Och i närwarande fråga här den i sonnerhet genom Ebree-*Epistelen* blifwit utförligt förklarad.

Herrens mening i Ordet. Exempler eller föremålen för de olika meningarna kunna blifwa mångahanda, men den allmänna förefäst, Apostelen här gifwer oss, gäller för alla tider. Och sedan vi förstått detta, gå vi nu att betrakta sjelfva texten.

1. Den swaga i tron tager upp, och bekyrrer icke samwetet.

Då detta språk i gr.=t. egentligen börjar med ett "men" — "men den swaga i tron tager upp" etc. — och då Apostelen här talar så mycket om mat och olika ätande, så synes han hafwa kommit på detta ämne genom den förmaning, hvarmed han flöt föregående Capitel, neml. den, att de Christne ej borde så flöta sin kropp, att de uppväcke de köttsliga lustarna (Cap. 13: 14). Då wiste Apostelen, att de Christna i Rom woro i den frågan så olika, som han här i v. 2, 5 nämner, samt att de kunde frestas att för sådan olifhet söndras, förakta eller fördöma hwarandra. Dersöre talar han här i synnerhet derom, att de, som hade mera tro och ljus i afseende på vår frihet från den gamla lagens matstadgar, icke skulle förakta dem som, ännu bundna wid dessa, woro mera ängsligt försigtiga; liksom desse swagare å sin sida icke borde döma de förre såsom köttslige, då desse lefde mera fritt i afseende på mat och dryck. Men att de swage med sitt undwifande af kött och win (v. 21) icke blott åsyftat sin kroppss spälande, utan ock varit bundna af lagen, det se vi dels af det hela i Capitlet, dels särskildt af v. 14, der Apostelen säger: "Jag wet wäl, och är derpå wif i Herren Jesus, att ingenting är af sig sjelft menligt, utan den som håller det för menligt, honom är det menligt." Det war således en sak som berodde af samwetet, af huru man höll den. Dersöre härleder ock Apostelen deras olifhet ifrån olika grader af tro, af ljus i evangelium, men talar dock endast om troende Christna, hwilka gjorde allt "Herranom," d. ä. för Herrens skull eller i mening att göra Hans wilja (v. 6, 7).

Således lärer nu Apostelen här, att äfwen den själen kan wara en trogen Christen och bör i kärlek såsom en sådan upptagas, hwilken ännu är så oförståndig, att han icke känner sin frihet från den lewitiska lagens stadgar om mat och dryck etc. En så oförståndig Christen kan dock wara en trogen broder, när han icke enträdet bortwiflar ljuset, icke heller söker genom lagen blifwa rättfärdig, utan lärt förtwifla på all egen rättfärdighet och blott i Kristus söker sin salighet, men endast af brist på upplysning menar, att dessa lewitiska stadgar ännu borde iakttagas på samma sätt som de tio buden. Vi skola snart se huru detta kan i våra dagar tillämpas; men betraktom ännu widare texten.

Apostelen säger: Den i tron swage. Till tron hörer alltid både förståndets upplysning och hjertats förtröstan. Den swaghet, Apostelen här omtalar, gällde i synnerhet upplysningen. Hos

en sådan själ kan dock hjertats förtröstan, kärlek och nit vara mycket warma, såsom en mångfaldig erfarenhet bekräftar. Men om det också är swagt med hela trosloshet, med både upplysningen och förtröstan, skola wi dock, såväl af Christi exempel som af denna förmaning, wäl lära, att wi böra i kärlek upptaga och omhulda de swaga. "Tager upp", säger Apostelen, egentligen, tagen till eder, d. ä. omfatten såsom en broder denna i tron swaga; bewisen honom all den kärlek, som han i sådan swaghet behöfwer. Här om säger Apostelen äfwen i Cap. 15: 1: "Skola också wi, som starke äro, draga deras skröplighet, som swaga äro, och icke täckas oss sjelfwa." Och åter, v. 7: "Derföre upptager hwar den andra, såsom också Christus hafwer upptagit oss till Guds ära." Gwiltken dyrbar lärdom! Wi skola så kärleksfullt upptaga de swaga, som Herren Christus har upptagit oss. Men de "swaga", säger Apostelen — icke de stolta och enträttna, som strida emot evangelii hufwudlära; ty om sådana säger han: "Gly en kättersk människa" etc. Nej, här är fråga om dem som hafwa swaga samweten, som fara efter att göra Guds wilja och gerna wille i allt förstå den, men ännu äro fängslade af någon fördom. Derföre tillägger också Apostelen:

Och bekyrrer icke samwetet. Dessa ord lyda i gr.-t. egentligen så: "icke till tankars åtskiljande" (eller "söndrande", "öfmande"). Men detta kan då förstås på twenne sätt. Först kan det åsyfta, att de starke ej borde uppsätta sig till domare öfwer den swages tankar eller inre, utan i enfaldig kärlek upptaga honom, äfwen om de ej kunde bringa honom att uti allt hafwa alldeles samma tankar eller förstånd som de. Men ordet "åtskiljande" eller "söndrande" af tankar kan också åsyfta, att de ej borde hos den swaga förorsaka en söndring i hans tankar, en förwirring och onödig samwetsoro, på det sätt som längre fram i Capitlet beskrifwes (v. 15, 20—23). Denna sednare mening antog Luther, då han så öfversatte: "och bekyrrer icke samwetet". Men huru det tillgår, att man bekyrrar de swagas samweten, och huru farligt det är, derom få wi här framdeles se mera. — Apostelen gifwer härpå det första exemplet på de frågor, i hwilka de swaga och starke på hans tid åtskildes. Han säger:

2. Den ene tror, att han må allehanda äta; men den som swag är, han äter kål.

Att denna fråga kunde bekyrra de Christna i Rom, der till woro twenne anledningar. Wi hafwa redan sett, huru de från judendomen omwände kunde vara bundna af den lewitiska lagens föreskrifter, om hwilka djurs kött de skulle få äta och hwad som deremot war förbjudet. Men då äfwen hedningarna å sin sida offrade kött åt afgudarna och sedan kunde utbjuda det till allmänheten, så hade äfwen hedna-christna sina farhågor, neml. att de kunde påstöta något sådant, som war offradt åt

afgudar, och hvars ätande, enligt deras tankar, skulle göra dem delaktiga i afgudatsjens (1 Cor. 8: 4—10). En sådan omsorg war nu i sig sjelf ett vittnesbörd om ett ömt och troget samwete, men ock på samma gång om bristande upplysning. Med ett högre ljus i evangelium, kunde Apostelen förklara: "Jag wet wäl, och är derpå wiß i Herren Jesus, att ingenting är af sig sjelft menligt" etc. (v. 14). Och i 1 Cor. 8: 4 säger han: "Så wete wi nu om den mat, som offras afgudar, att afguden är intet i werlden, och att ingen Gud är utan en" etc. "Men hwar man hafwer icke förståndet; ty somliga göra sig ännu samwete om afgudarna, ätande det för afgudaoffer; och efter deras samwete är swagt, warder det dermed besläckadt. Men maten främjar oss icke för Gud; äte wi, så warda wi icke bättre dermed; äte wi icke, så warda wi ock icke dess sämre." Den som nu hade denna upplysning, om en sådan säger här Apostelen: Den ene tror, att han må allehanda äta — han har det ljuset i tron, att han är fri från denna ängsliga omsorg om undwikandet af sådant som är i lagen förbjudet, eller åt afgudar offradt; han kan fritt äta hwad kött som erbjudes *). — Men den som swag är, han äter käl, egentligen "kålgårds-wärter", grönsaker — han äter icke kött, för att wara desto tryggare, att han ej må äta något förbjudet eller åt afgudar offradt. Detta war nu den ena af de punkter, hwaröfwer de Christne på Apostelens tid hade olika tankar och samweten. Och härpå följer nu, redan innan det andra exemplet blifwit anfördt (v. 5), Apostelens lärdom om huru hwar och en härwid borde förhålla sig. Han säger:

3. Den som äter, han förakte icke honom som icke äter; och den som icke äter, han döme icke honom som äter; ty Gud hafwer honom upptagit.

*) Af detta ställe, i synnerhet af v. 2 och 14 af vårt Cap., se wi att den lewitiska lagens stadgar, redan då Apostelen stref detta, förklarades "afkomna" eller icke mer förbindande; ty eljest hade ingen, som willeakta Herrrens lag, haft grund för en sådan tro att han kunde "allehanda äta." Häraf följer då, att det förbud af blodmat, hwarom wi läsa i Apg. 15, warit blott en tillfällig förordning af undseende för den judiska fördomen, som ännu låg qwar hos de nyomwände. Då den lewitiska lagen om olika kött war upphäfwen, så att Apostelen nu kunde förklara, att "ingenting war af sig sjelft menligt", så kunde icke heller blodmat wara det. När de i tron starkare trodde, att de kunde "allehanda äta", huru kunde då blodmat wara undantagen? Och hade ett undantag warit gjordt, så hade det wißerligen här blifwit nämndt. Det händer ännu bland oss, att fromma själar bekymrat sig om denna fråga. För dem kan detta tjena.

Märk huru noga och träffande Apostelen talar! "Den som äter", d. ä. den som hade mera ljus och förstod sin frihet från de levitiska matstadgarna, han war frestad att förakta den swaga, som icke egde en sådan upplysning; den swage äter, som höll sig strängt wid dessa stadgar, kunde å sin sida frestas att döma dessa, som ej höllo denna lag, döma dem såsom lätt sinniga föraktare af Gud och Hans ord. Till begge sidorna ställer nu Apostelen sin allvarliga förmaning. Den som äter, han förakte icke honom som icke äter. Eger du genom Guds nåd en större och riktigare upplysning än dina swagare bröder, såakta dig för högmod, war i räddhåga och se till, att du icke i ditt hjerta föraktar dessa swaga, utan tvärtom blott med desto mera ödmjukhet och kärlek tjänar dem, som just för sin swaghet behöfwa sådant. Eljest gör du, med din högre upplysning, något som är för Gud mycket wederskyggligare än de swagas okunnighet. "Gud står emot de högfärdiga, men de ödmjuka gifwer Han nåd." En högre upplysning är en dyrbar, men ofta farlig gåfwa. "Förståndet uppblåser, men kärleken förbättrar." Att förakta den swagare, strider både emot ödmjukheten och kärleken. Måtte Gud bewara hwarje Christen för sådant! — Och den som icke äter, han döme icke honom som äter. Då den som "icke äter", d. ä. den som strängt höll sig efter lagens matstadgar, icke förstod eller trodde, att den friare brodern handlade af öfvertygelse, utan härledde hans friare lefnadsfätt från förtrohet och otrohet mot Gud, så war detta ett otillbörligt och straffvärdt dömande. Dock skedde sådant i Apostelens tid ofta af okunnighet derom, att denna lag om mat och dryck war "afkommen", att de Christne woro frie från dess stadgar. Om sådant upplyser nu Apostelen de swaga, då han säger, att de icke skulle döma dem, som förde det friare lefnadsfättet. Dessa måste hafwa en berättigad och medweten frihet från lagens stadgar, efter man icke skulle döma dem, utan betrakta dem såsom trogna, såtän de fritt och fortfarande föraktade dessa stadgar. Framlefwer någon i fri och uppenbar strid mot de tio budorden, då kan man med rätta döma honom (1 Tim. 5: 24). Här talas således blott om sådana ting, hwarom de trogna kunna hafwa olika tankar, under det de å ömse sidor lika uppriktigt fara efter att fatta och göra Guds wilja. Uti sådana fall skola wi alltidakta oss att döma. Det finns ännu alltid några förhållanden och bibelställen, hwilka den ene kan anse alldeles otvetydiga, men en annan trogen dock förstår på annat sätt. Må wi då icke genast döma brodern, som ännu ser det annorlunda; ty framstår han eljest i hela sitt lif såsom en Christen, som gått ut från orättfärdigheten och lefwet för Kristus (v. 6), så war wi, att hans frihet i en särskild fråga beror af hans öfvertygelse, hans andliga syn i Ordet, och icke af falskhet i anden. Om du icke så betraktar honom, då gör du dig skyldig till just det dömande, som Apostelen här be-

straffar. Af sammanhanget finna wi, att de "fwage" woro böjde att döma det de andre, som icke undweko kött och win, woro mindre trogna och allwarliga än de sjelfwa, woro i någon hotande själsfara. Ty på sådana tankar swarar här Apostelen i det följande, synnerligen i v. 4. Först säger han, såsom skäl hwarföre de fwage icke borde döma brodern: Ty Gud hafwer honom upptagit. Här är fråga om en sådan, om en Christen, som för Herrens skull gör det han gör (v. 6). En sådan är alltid i Guds wänskap, af Gud upptagen till en medlem i de heligas samfund, och då får ingen döma honom. Afwen om han missförstått sin frihet och gör något som i sig sjelft är orätt, så är han dock en Christen, när han gör det i den meningen, att det är rätt, icke är Gud emot, utan är en fri sak. Att han är en Christen, det beror endast deraf, att han lefwer af Kristus och will göra Hans wilja, ehwad han deruti lyckas bättre eller sämre. En sådan är af Gud upptagen; och då må ingen menniska döma honom. Derom tillägger nu Apostelen ytterligare:

4. So är du, som dömer en annans tjenare? Sin egen herre står han eller faller; men han kan wäl warda ståndande; ty Gud är wäl mächtig till att göra honom ståndande.

So är du, som dömer en annans tjenare? "So är du?" Orden uttrycka ett starkt nit hos Apostelen. Med sådant nit strider han för Herrens uteslutande rätt att döma. Blott det, att du dömer en annans tjenare, dömer den, som icke är din, utan Christi undersäte, redan det är en straffwärd gerning, ett ingripande i Guds majestätsrätt. Har Gud upptagit din broder, som lefwer mera fritt än du, upptagit honom i sitt rike och sin wänskap, när han i tron omfattade Kristus, huru wägar du då döma honom, blott dertföre, att han uti en wiß fråga tänker annorlunda än du? På det sättet uppsätter du ditt förstånd, din blick i Ordet, uppöfwer Herrens nådesdom, hwilken förklarar hwar och en för benådad och trogen, som blott lefwer af Kristus och far efter att fatta och göra Hans wilja, huru helst han ock lyckas deri. En sådan själ står under Guds nådesdom och icke under någon menniskas. Det wore helt annat, om han wore en affallen och obotsfärdig menniska, som föraktar Herrens ord — sådana kan man wisserligen döma, när de med uppenbara ord och gerningar bewisa sin obotsfärdighet (1 Tim. 5: 24), och det är då icke wår, utan Herrens dom, wi uttala — men när en själ i hela sitt lif bewisar sig wörda Ordet, är af lagen dömd och har sin rättfärdighet endast i Kristus, samt erkänner allt Guds ord, men endast i wissta delar förstår det annorlunda än du: huru wägar du då döma honom? Swad du då dömer, är således hans fördolda hjerteställning till Gud, neml. att han icke skall wara uppriktig, emedan han icke fattar hwarje Guds ord såsom du. Du dömer då, att han måste ledas af någon oren affigt, att han icke will fatta sanningen, så-

ledes, att han är en frymtare och otrogen skalk i sin christendom. Detta är just det brottsliga dömandet, när man dömer öfver hemliga affigter, öfver hjertat, om hvars utransakande Herren vill vara ensam (Jer. 17: 10). En människa ser blott det för ögonen är; endast Gud skådar hjertat; derföre står hjertat ensamt under Guds dom, hwilken desutom är vår ende Herre, för hwilken hwar och en skall göra räknenskap. Derom tillägger nu Apostelen:

Sin egen herre står han eller faller. "Gör sin egen herre", d. ä. för hans räkning, hwilken är hans herre, skall han både stå och falla. Om han "står", d. ä. förblifwer i nåden, så är han för sin egen herre bewarad; likaså om han "faller", så är han för sin egen herre fallen och förlorad. Han är i alla händelser Christi egen (v. 8) och derföre endast under Hans dom, icke under din eller någon människas.

Men han kan wäl warda ståndande; ty Gud är wäl mäktig till att göra honom ståndande. Af dessa ord märka wi, att då de swaga dömdo en broder, som lefde mera fritt (v. 3), så skedde det med den farhågan, att han icke skulle blifwa ståndande i nåden, utan affalla. Detta åter kom deraf, att de härledde hans lefnadsfäkt från köttelighet, från bristande trohet och allwar, och icke trodde att han gjorde det af öfwerlygelse, när han lefde mera fritt. Men skulle nu också hans friare lefnadsfäkt medföra någon fara (såsom vårt lif på jorden alltid är blottstaldt för faror), så är dock Gud mäktig att göra honom ståndande, när han ju icke uppsätligt föraktar Guds ord, utan far efter att fatta och följa detta. Gud är mäktig. Detta är ju allas vår enda tröst, att blott "Gud är mäktig till att göra oss ståndande", äfwen då wi äro i största swaghet. Samma hopp böra wi också hysa om dem, som i wissta fall tänka anorlunda än wi. Oliheten i meningar och lefnadsfäkt är mångfaldig. Apostelen anför ännu ett exempel derpå och säger:

5. Den ene gör åtskillnad mellan dag och dag; den andre håller alla dagar lika. Hwar och en ware wif i sitt sinne.

Detta är det andra exemplet på oligheterna mellan de swaga och starka i Apostelens tid. De, som ännu wördade den levitiska lagens matstadgar, höllo sig äfwen efter dess bud om högtider och fastedagar. Att vår text icke rör sabbathen eller "Herrens dag" (Uppb. 1: 10), utan endast dessa öfriga "helgedagar, nymånader och sabbather", som tillhörde "fluggan af det som tillkommande war" (Col. 2: 16, 17), det förstå wi af det hela i detta Capitel, som just handlar om sådana ting, hwarom de första Christna hade delade meningar; men i den frågan, om en sabbath skulle firas, söndrades de aldrig; ty sabbathen war grundad icke i den levitiska lagen, utan i dagarnas skapelse (1 Mos. 1). Här talas således om samma sak som i Gal. 4: 9,

10, der Apostelen yrkar, att de troende nu borde känna och widblifwa sin frihet från den levitiska lagen, och säger: "Gwi wänd den I eder om till de swaga och wedertorftiga stadgar igen, hwilka I på nytt tjena wiljen? I hållen dagar och månader, högtider och årstider" (jemsf. Col. 2: 16). Ja, så gjorde de swaga. Detta heter här: "Den ene gör åtskillnad mellan dag och dag." De mera upplyste åter, som förstodo sin frihet, de "höllö alla dagar lika", de wero icke bundna wid dessa judiska fastedagar eller högtider, utan tjente Gud i ett nytt wäsende efter Anden, på det sätt som behofwet eller kärleken för hwar dag fordrade. Detta war nu i sig sjelfst riktigare och enligt med Apostelens sinne (v. 14); likwäl, när han wiste att dessa swaga i Rom icke wille "genom lagen rättfärdige warda" (Gal. 5: 4), utan iakttaga dessa stadgar under orubbad tro på Kristus allena, ja, "gjorde det Herranom" (v. 6), så lemnade han det åt deras fortgående upplysning, att lära dem hwad som wore i sig sjelfst riktigtast, och påyrkar här endast hwad som för lifwet war mest wigtigt, tron, samwetsfriden och kärleken. Derrföre tillägger han här endast:

Gwar och en ware wiß i sitt sinne. Uti sådana frågor, hwarom uppriktiga Christna kunna få olika tankar, må hwar och en handla efter sin fulla öfwerlygelse och blott icke göra något, hwarom han ännu twiflar, huruvida det är rätt och Gud behagligt, eller ej. Må hwar och en söka derom full wißhet, och sedan frimodigt handla derefter. Det är mindre farligt, om man i sådana frågor mistager sig om det riktigaste, än att man gör något med twifvelaktighet, till trons och samwetets fränkande (v. 22, 23). Derrföre är detta en wiktig regel: "Gwar och en ware wiß i sitt sinne." Må man endast wäl märka och minnas, att den frihet för meningar och lefnadsfatt, som härmed tillerkännes Christna, gäller endast om sådana ting, som icke strida mot en klar, otwetydig text, eller emot tron och kärleken. Så t. ex. duger det icke att säga: Den ene håller Kristus för den enda salighetswägen, den andre håller våra gerningar derrför; "hwar och en ware blott wiß i sitt sinne", så är allt wäl. Nej, icke så! Wißt kunna de "lösaktige" så förwända detta Pauli ord, men "till sin egen förtappelse" (2 Pet. 3: 16). Är hela Guds evangelium "förtäckt", då är det "förtäckt för dem, som förtappade warda" (2 Cor. 4: 3). Icke heller duger det att säga: Den ene håller werldens wänskap och lustar för farliga ting; den andre håller dem för oskyldiga: "hwar och en ware wiß i sitt sinne!" Nej, här om är ock Drdet klart och otwetydigt: "Werldens wänskap är Guds owänskap" o. s. w. Då gäller det icke att tänka efter sitt behag, om man will wara en Christen. Nej, icke ens i de frågor, som woro i sig sjelfwa fria, men nu genom Guds församlings enhälliga ordning blifwit fastställda; ty då fordrar kärleken, att wi icke, för vår frihet eller vårt tycke, göra söndring och oreda.

Till ex. om någon i anledning af detta språk, om dagars hållande, wille säga: Det war dock den sjunde dagen, Gud i Skapelsen helgade till hvilodag; söndagen är blott af församlingen dertill antagen, derföre behöfwer jag icke hålla den helig — si, om du så talar, "då handlar du allaredan icke efter kärleken" (v. 15), när du för ditt egenfinne gör en "söndring i tankar" eller "betymrar samweteten" (v. 1). Då duger det icke att tilllämpa dessa ord: "Hwar och en ware wiß i sitt sinne". Nej, Apostelen talar här endast om sådana ting, hwarom de trogne, med all wördnad för Guds ord och wilja, dockingo olika förstånd om hwad Gonom behagade. Då war det nödigt att de följde sin öfwerlygelse, för att icke kränka samweteten med den tanken, att de eljest gjorde emot Guds bud och wilja. Så är det icke med dem, som i lättfinne följa sitt eget hufwud och icke kunna inför Gud betyga, att de "göra det Herranom". Märkom hwad Apostelen nu derom tillägger:

6. Hwilken som aktar någon dag, det gör han Herranom; och hwilken icke aktar någon dag, han gör det också Herranom. Hwilken som äter, han äter Herranom; ty han tackar Gud. Den der icke äter, han icke äter Herranom, och tackar Gud.

Här är nu hufwudsaken och den rätta förklaringen, hwarföre de starkare ej borde förakta de swaga, och dessa ej döma de starka. Här är också kännetecknet på de meningsolikheter, som alltid böra med denna mildhet betraktas. De oligheterna måste neml. wara sådana, att man på ömse sidor kan "göra det Herranom", det man gör. Detta är just det rätta kännetecknet. Må wi derföre wäl betrakta dessa ord. Apostelen säger:

Hwilken som aktar någon dag, det gör han Herranom. "Hwilken som aktar någon dag", d. ä., iakttaget de judiska högtider och fastedagar, han "gör det Herranom", d. ä. han gör det för Herrens skull, han menar att Herren will så hafwa det, han gör det till Gans wälbehag. Upplýsningen war då selsatt, tanken orätt, men syftet och uppsåtet woro goda. Så kan sjelfwa gerningen wara i sig orätt, och likwäl det sinne, hwarmed den utföres, fromt och kristligt — och i sådana fall ligger uti missförståndet intet bewis emot den sanna nåden och troheten. En sådan själ må man alltid i kärleken upptaga såsom en broder. — Och hwilken icke aktar någon dag, han gör det också Herranom. En alldeles motsatt gerning kan utgå från samma goda affigt, som den förra. Den som är nog upplýst att känna sin frihet från den lewitiska lagens stadgar och derföre "icke aktar någon dag", såsom i nämnda lag påbjuden, han "gör också det Herranom"; han anser sig just med denna frihets iakttagande göra Guds wilja och befrämja Gans ära. Så kan man, såsom redan är anmärkt, göra helt motsatta ting i samma trogna sinne och syfte. Häraf må wi wäl lära, att i

alla dylika fall afhålla oss från allt dömande och förakt för hwarandra.

Hvilken som äter, han äter Herranom; ty han tackar Gud. Här gälla nu samma anmärkningar som wid det föregående exemplet. "Hvilken som äter", d. ä. den som är fri att kunna äta hwad som i den levitiska lagen war förbjudet, han "äter Herranom", han brukar sin frihet i den meningen, att Herren will så hafwa det, sedan nämnda lag uti Kristus nått sitt mål och sitt slut. Likaså, den som äter afwen det kött, som möjligen war offradt åt afgudar, och icke frågar efter den saken, emedan han wet, att "afguden är intet" etc. (1 Cor. 8: 4) — den, som i sådan upplysning kan "allehanda äta", handlar också i den meningen, att det han gör, är Herren behagligt. — Ty han tackar Gud. Att han gör det "Herranom", det bewisas dermed, att han "tackar Gud". Ansåge han sitt fria ätande wara emot Guds wilja, så skulle han icke tacka Gud; ty den som gör eller åtnjuter något med ett ondt samwete, kan icke tacka Gud dertför. — Den der icke äter, han icke äter Herranom, och tackar Gud. Samma goda affigt, att göra Herrens wilja, leder också den swage brodern, hwilken afhåller sig från sådant kött, som antingen war i lagen förbjudet, eller ock kunde wara offradt åt afgudar. När han "icke äter" sådant, "gör han det Herranom, och tackar Gud", d. ä. han anser sig göra Herrens wilja och har derwid ett godt samwete, så att han tackar Gud wid sitt ätande. Mätte wi icke glömma hwad wi här sett, att alldeles motsatta gerningar kunna på begge sidor "göras Herranom!" Sådant kan icke ske eljest, än genom olika förstånd om hwad som är Gud behagligt.

Här hafwa wi nu åtskilligt att lära. Först se wi här hwilken wigt dessa frågor hade; ty det gällde egentligen att göra Guds wilja, eller twärtom bryta emot Hans bud. Detta war ju ingen ringa sak. Dertföre kunde man ock genom dessa ting kränka sitt samwete, ja, blifwa fördömd (v. 20, 23). — För det andra se wi här, såsom redan är anmärkt, det rätta lämnatednet på de frågor, som böra på detta fördragsamma sätt betraktas, neml. att det gäller blott om sådana ting, hwarom fromma själar, som "göra det Herranom", hwad de göra, hafwa så olika förstånd, att de i samma goda syfte göra alldeles motsatta gerningar *). — Här se wi ock, att det ljus i andliga

*) Den fråga som då i våra dagar närmast motsvarar den, som i detta Capitel afhandlas, är frågan om de trognas förhållande till den yttre blandade församlingen. Den ene tror, att, med alla den församlingens brister, wi likwäl böra stilla förblifwa inom dess stöte; den andre menar, att han för kyrkans många brister bör utgå ifrån henne. Den förre ser derpå, att, ehuru församlingen är genom hög ålder och de otrognas inblandning i

ting, som wi af Herren begära och undfå, icke bör så förstås, som om wi måste genast erhålla hela den Gudomliga sanningen. Nej, här finna wi, att äfwen de trogne, som med allt allwar, under mycken bön och åkallan, söka ljuset i Guds ord, likwäl blott småningom komma till allt klarare ljus. Ty wi se här, att Apostelen hade full wissbet om deras nådastånd och trohet på ömse sidor, hwilka han här omtalat och hwilka dock hade så motsatta meningar. Ehuru de hade samma trohet och nåd i hjertat, hade de dock icke ännu kommit till samma ljus. Wi kunna likwäl ej tänka, att de icke bedit Gud derom, då de woro sådana trogna själar, som "gjorde allting Herranom" och togo saken så allwarfamt, att de woro i fara för "samweteis förkränkelse". De hade således wissserligen bedit Gud på ömse sidor och dock icke ännu kommit till det sanna ljuset i hwarje fråga. Saken är den, att det war endast Kristus, som hade "Anden utan mått"; wi hafwa alla blott en "Andens förstling"; wi förstå alla blott "endels" och "profetera endels" (1 Cor. 13: 9). Tänk, då sjelfwa Apostelen Petrus, med allt det ljus, han på den stora Pingstidagen erhöi, ännu långt derefter uti Joppe kunde wara i det mörkret och missförståndet, att han trodde sig icke böra gå in till hedningarna, att predika dem ewangelium, utan Herren måste särskildt derom upplysa honom genom en underbar syn, det stora fatet med allehanda djur som på jorden äro etc. (Apg. 10). Och dock hade Apostlarna erhållit den ut-

många stycken wanställd, hon likwäl i grunden är den gamla, af Kristus stiftade, inom hwilken Han och ännu bewarat sitt ord och sina sakramenter och ännu dagligen föder och uppföstrar många barn till ewinnerligt lif, ja, att Kristus sjelf icke utgått från församlingen — och då gör han det Herranom, att han med honom qwarblifwer inom kyrkan. De andre se derpå, att församlingen nu har så många fel och lyten, många otrogna herdar och ogudaktiga medlemmar, en försummad kyrkotukt m. m. dyl. och de mena då, att de derföre böra utgå från kyrkan, med stöd af sådana språk som detta: "Drager icke uti främmande of med de otrogna" etc. (2 Cor. 6: 14—17.) De förre se, att Apostelen med dessa språk icke åsyftat ett sådant utgående, neml. från kyrkan, om hon och är gammal och i mycket förfallen, efter han sjelf i Jerusalem gick i templet och renade sig efter judiskt sätt (Apg. 21: 26) och sedan framställt sådant sitt handlingsfätt till ett föredöme för andra, sägande: "Jubarna är jag worden såsom en Jude" etc. (1 Cor. 9: 20—22). De se det widare af Christi eget exempel, då Han, med allt den judiska församlingens förfall, likwäl till sin döb förblef inom dess stöte och brukade dess sakramenter på öfligt sätt. Sådant kunna dock icke alla Christna genast se eller stanna för. Så kan blicken på Guds ord blifwa olita. Men om man likwäl på ömse sidor handlar i uppriktig mening att blott göra Guds wilja och befrämja Hans sak, så gäller wissserligen hwad Apostelen har lärt oss, att de olika sinnade

tryckliga befallningen: "Går ut i hela werlden och prediker evangelium för alla kreatur". Men ännu hade icke de orden blifwit rätt klara för Petrus. Huru kunna då wi wänta, att wi i något stycke skulle hafwa allt ljus? Detta är wigtigt att befinna, om wi wilja följa de lärdomar, Apostelen i detta Capitel gifwer oss; ty eljest skola wi alltid mistro och betwisla sjelfwa lifwet och troheten hos dem, som icke hafwa samma förstånd och blick i Ordet som wi. Och uti det twiflandet ligger just det dömande, för hwilket Apostelen här warnar.

Gufwudsaken, i hwad Apostelen här lärt oss, är först, att hwar och en bör wara "wis i sitt sinne", bör "göra det Herranom", hwad han gör, och göra det då med godt samwete; sedan, att wi icke döma eller förakta wår broder, som ser en sak på ett annat sätt än wi, då han för öfrigt framstår såsom en Christen, är nedslagen öfwer sig sjelf och har blott i Kristus sin tröst, sin rättfärdighet och sin starkhet. Wi böra då förstå, att han också kan hafwa lika sannt begär att kunna fatta och göra Guds wilja, som wi, om han ock icke ännu fattat allt. Ejuset är en Guds gåfwa, som är olika utdelad, men "kärleken är fullkomlighetens band." Gud förläne oss i allt rikare mått både trons och kärleken's wisshet! Amen.

icke böra "förakta" eller "döma" hwarandra, utan i ödmjukhet och kärlek "fara efter det som till frid tjenar, och det som tjenar till förbättring inbördes" (v. 19). Dock, att det ena är i sig sjelfst rättigare än det andra, det har Apostelen bestämdt uttalat (v. 14); sådant böra ock wi med ödmjukhet söka att wisa.

Sedan uppstå ock flera mindre stiljaktigheter, på hwilka Capitlets lärdomar kunna tillämpas. Den ene tror, att han äfwen såsom Christen bör i klädedrägt och botning hafwa det efter ortens allmänna sed, samt efter stånd och omständigheter, för att "icke synas för menniskor med sin fasta"; eller med egna besynnerligheter göra evangelium mistänkt för en "fariseiskt surdeg" (Luc. 12: 1); den andre åter tror sig böra i alla dessa yttre ting göra en stor afwikelse från den allmänna seden, i klädedrägt och hushållsråd wisa stor tarflighet, för att aflägga ett bestraffande vittnessbörd emot den rådbande flården och fåfängligheten. Den ene tror, att, då Gud uppfyllt jorden med sitt goda, och icke blott med sådant, som är alldeles nödwändigt till lifwets uppehälle, utan ock med sådant, som blott tjenar till wedergäldelse, Han också måste wilja att Hans barn skola njuta deraf; den andre åter yrkar att allt, som icke är alldeles nödwändigt till lifwets uppehälle, bör försakas af dem, som wilja följa Kristus o. s. w. När de nu begge mena sig hafwa Guds ord och wälbehag på sin sida och således "göra det Herranom", hwad de göra, då gäller wißt åter Apostelens förmaning, att ingen må för sådana ting "döma" eller "förakta" den andra. Uti dessa och flera dylika fall, wäntom aldrig att alla trogna skola se saken lika! Mätte wi då iakttaga hwad Apostelen här förmanat och lärt oss!

Nytt och Gammalt från Nådens rike.

Guds trofasthet, vår sista tröst.

"Det är den rena tron", säger Luther, "som åtnöjes blott med Guds egenskaper — Guds barmhertighet, Guds makt, Guds trofasthet." Här få vi se ett exempel derpå, och se huru en upplyst själasörjare en gång tröstade en äldre Christen uti dennes djupa anfäktningsmörker. Sedan den gamle mannen uttalat några af sina hemsta farhågor om sitt tillstånd och sin blifwande lott, började läraren så:

"Men betänk dock, käre William, hwilken tröst det är, att, huru än allting weglar hos oss, Herren dock är densamme. Han är sig alltid lik, lika full med nåd och förbarmande wid vår nöd. Är detta icke en tröstefull sanning?"

"Jag har så swårt att tro, att Han bryr sig om mig", sade den gamle och tillade efter en stund: "Förliden natt hade jag också en så försträfflig dröm. Jag tyckte, att jag war i helwetet. Tänk om jag bedragit mig själf och till slut skall stanna der!"

"Det war dock blott en dröm, William. Icke fästa vi oss wid drömmar. Guds ord är ingen dröm, icke heller Christi blod och Christi kärlek. Detta säger något mera än alla våra tankar och drömmar. Hwila ditt arma hjerta wid Guds fasta ord om nåden genom Kristus. Kom ihåg, Han har själf sagt, att "bergen wäl stola wila och högarna falla, men icke Hans nåd, icke Hans fridsförbund."

"Ad ja, nog är Guds ord sannt. Derpå har jag icke twiflat; alla mina twifwel angå mig själf. Jag fruktar, att jag gått och bedragit mig alla dessa åren. Så grusliga saker erfar jag af mitt onda, otrogna hjerta. Det lännes derjemte, som hade Gud helt och hållet öfvergifwit mig. Tänk, om jag en gång skulle få höra honom säga till mig: Gå bort ifrån mig, jag kände dig aldrig. Denna tanke är försträfflig." Och den käre gamle gömde sitt ansigte i händerna och gret.

"William, du får icke lemna rum åt lösa tankar! Besinna, vi måste alltid hafwa någon fast grund för hwad vi stola tro. Dina tankar och tycken komma alla ur ditt eget falska hjerta och från själastienden. Utan att mena det, försmäddar du dermed Herren. Ty Han är ju ändock densamme, din Gud och Frälsare. Du är nu i mörker och derföre ser du allting derefter. Kom dock ihåg hwad råb profeten gifwer: "Den i mörkret wandrar, och honom skiner intet, han hoppes uppå Herrens namn och förlåte sig uppå sin Gud."

Den gamle hade likwäl alltid ett "men", ett "men jag", att sätta emot detta och andra bibelord, som jag anförde, berättar läraren. Herrens nådelöften woro alla outhärligt dyrbara för dem de angingo, mente han, men de woro icke för honom. Han wiste med sig så mycken synd och otrohet, att han icke kunde hafwa någon

del i dem. Den gamles tillstånd war djupt gripande för mitt hjerta. Jag kände till hans jordiska ställning, wiste att den war i hög grad pröfwande. Han hade haft att genomgå flera de bittraste erfarenheter och låg nu på sjuffsängen, ensam och öfvergiftwen, såsom det såg ut för det naturliga ögat. Hårtill hade då äfwen kommit ett stort mörker till själen. Med rop till Herren om Hans Ande, Hugswalaren, att Han måtte wara när öf, talade jag ännu med gubben och sökte hålla fram för honom i synnerhet de Striftens ord, som tala om Guds trofasthet och nåd, ja den djupa, alldeles utom öf lagda grunden för denna nåd. Ty fastän wi mena att wi lita på Herren och frukta endast vårt eget hjertas falskhet, så är dock otro den djupaste grunden till allt andligt mörker. Blir blott tillförligten till Guds nåd och trofasthet återställd i den anskådade själen, så får han åter frid och tröst och lemnar sig just som han är i Guds händer. — Med glädje tyckte jag mig nu också märka någon början till tröst hos den gamle, då på en gång en tanke blef mig ingifwen, hwilken fick tjena till att fullt slingra twislets dimmor i hans hjerta.

"William", sade jag, "jag har haft bref från Maria D. Hon bad mig helsa dig."

"Det war snällt af henne. Huru har hon det nu?"

"Mycket swårt, fruktar jag. Du wet hon war förlofwad."

"Jag wet det; hon talade derom, innan hon reste."

"Men du wet icke, huru hennes trolofwade handlat med henne. Då allt war beredt för deras förening, har han, utan gällande skäl, öfvergiftwit henne. Sedan han gjort allt för att winna hennes tillgifwenhet, ja, sedan hon för hans skull lemnat andra jordiska utsigter och gifwit honom hela sitt hjerta, har han helt kallt wändt henne ryggen och lemnat henne med ett krossadt hjerta."

"Hwilket skurf", utropade gubben. "Huru stor är icke Guds långmodighet, att Han icke förgör ett sådant slagte som vårt."

"Ja, det är i sanning att undra på. Wi arma menniskor kunna göra hwad som helst, om Herren lemnar öf åt naturens ondska. Men nog lär öf detta också, huru wanfsligt det är att fästa våra hjertan wid någonting annat än Herren sjelf. Så handlar icke Han med öf. Han swiker wist ej den själ, som lastar sig på Honom."

"Nej aldrig, aldrig", sade gubben med mycken bestämdhet.

"Jag är glad att höra dig säga så; jag fruktade att du hade helt andra tankar om Honom."

"Stulle jag hafwa andra tankar om Herren Jesus? Huru kan ni säga någonting sådant! Jag har ju redan sagt: Det är icke på Honom jag twiflat, det är endast på mig sjelf. Jag wet, att Han är trofast och sannfärdig; det är för mitt bedrägliga hjerta jag fruktat."

"Jag är ej riktigt wif derpå, William; jag är ej wif, att du litar på Hans kärlek och trofasthet och mistrot blott dig sjelf."

"Men hwad menar ni med allt detta? Jag förstår, att då ni just nu talat om Maria och hennes trolofwade, har ni någon afsigt dermed. Förklara er närmare."